

Małgorzata Płoszewska

ŚLADAMI POEZJI (2)

Językiem Europy jest przekład
[Umberto Eco]

KAKOFONIA CZY EUFONIA JĘZYKÓW, CZYLI POSZUKIWANIE SŁÓW

POSZUKIWANIE SŁÓW

II

W którym języku szukać słów
która prawda jest pełniejsza
w którym łatwiej się wyciszyć
znaleźć ukojenie

który zrozumieć jednym słowem
dosłownością pustosłowia
głosłownym słów niuansom
szorstką niesłownością

który język w piśmie, w mowie,
w myśli i w uczynku
niepisanym prawem swych dźwięków
stanie się gościem, domownikiem

III

Poruszam się
od zdania do zdania
zmieniając barwę głosu
akcent
wyraz twarzy
i gesty

niepewnie otwieram
szuflady słów
drzwi
i usta

przebijam się dotykami
smakuję sylaby
zanim powstanie z nich
dźwięk
[...]

Kilka lat i pozytywne doświadczenia w pracy nad dwujęzycznymi programami poetyckimi prowokują z czasem do szukania nowych wrażeń estetycznych. Zainspirowana trzyjęzycznym projektem Bernda Kebelmanna, a znużona nieco monotonią statycznej formy prezentowania poezji w Minden (ale nie tylko tam), zabrałam się za realizację czterojęzycznego projektu poetyckiego z dwoma instrumentami muzycznymi, które stanowiły niejako piąty i szósty język, opartego dramaturgicznie na moim wierszu „Poszukiwanie słów”. Współautorami tego pomysłu, pod tym samym tytułem, byli autorzy wywodzący się z kręgów KOGI: Brigitte Gyr z Paryża, Manfred Chobot z Wiednia, Bernd Kebelmann z Berlina, Piotr Szczepański z Gdańska. Głosy „muzyczne” przejęli uczniowie szkoły muzycznej w Minden: pianista Joachim Geibel i saksofonista Rafael Bokun. Ponieważ program przewidziany był dla publiczności niemieckojęzycznej, wszystkie utwory musiały być przetłumaczone na ten język, ale czytane były oprócz przekładów także ich wersje oryginalne.

Wzorem innych moich programów, także i w tym, utwory prezentowane były w różnorodny sposób. Czasem, kiedy były krótkie, czyta-

no najpierw jedną, a później drugą ich wersję. Niektóre pojawiły się synchronicznie lub przeplatały się strofami z przekładem niemieckim, czasem oryginalny tekst przesuwiał się w tło, by tylko zaznaczyć swoją egzystencję, a czasem wysuwał się na plan pierwszy. Ten ostatni wariant był możliwy jedynie w przypadku niektórych wierszy Manfreda Chobota napisanych w dialekcie wiedeńskim, który dla niemieckojęzycznej publiczności, w mniejszym, czy większym stopniu był zrozumiały. Wydawałoby się, że nastąpi zjawisko totalnej kafenii słownej, ale nastąpiło jednak coś zupełnie innego. Obcojęzyczne słowa połączone z przekładem niemieckim, a gdzieś tam również z dźwiękami pianina i saksofonu, zaczęły przenikać jedne w drugie, stworzyły nową płaszczyznę słów, z której publiczność przyswajała te, dla siebie bardziej zrozumiałe, ale nie pozbawione brzmienia tego innego języka. Jak się później okazało wszystkie języki były rozumiane, ponieważ wśród publiczności byli tacy, którzy oprócz języka niemieckiego rozumieli również francuski, dialekt wiedeński, a także język polski.

Foto: J. Schnake, U. Rothfuss

Manfred Chobot

I JUŻ NIC POZA TYM

[„aber sonst nichts”]

⊗

jedna ciągle chce pieniędzy
inna – pieprzyć się codziennie
trzecia – byś żadnej innej nie chciał
czwarta chce twoje serce
piąta chce u ciebie mieszkać
szósta chce tylko ciebie
siódma – mieć z tobą dziecko
ósma – jak matka chce wszystko o tobie wiedzieć
dziewiąta poleci z tobą nawet na Alaskę
dziesiąta chce, żebyś się w końcu zmienił
a ty tylko swój święty spokój cenisz

Brigitte Gyr

XV

⊗

dom naszego dzieciństwa
jest jak zepsuta zabawka
pośród ruin
ogrodu
czasem
śmiejemy się
między błyskawicami
i rozmawiamy...

⊗ © przekład: Małgorzata Płoszewska

Małgorzata Płoszewska

TAM

mój dom jest tam
gdzie oczy matowieją
czułością
słuch pojmuje
szepty ptaków
usta spijają
gorączkę chłodnej
nocy

aż pozostanie
mój ślad na piasku
echo moich słów
w twoich oczach

mój dom
moje myśli
podwójnie przewrotne

(okładka płyty CD
z nagraniem programu, 2007)

Piotr Szczepański

TRUDNE PYTANIE

odpowiedź na „odpowiedź“ juliana tuwima

jaki wiersz pan pisze panie poeto
gdy pan w skupieniu rozdziela litery
a spod pióra wychodzi wciąż nie to
ciągle białość wyziera z papieru

żadna mądrość z życiowej nie splywa
udanymi nad wyraz słowami
kiedy wena nie bardzo prawdziwa
lub uczciwość uwielbia cyganić

pan próbuje napisać memento
i ocalić rozsądek bazarza
bo w nim szczegół jest ważny i pointa
nic do końca się samo nie zdarza

i dlatego tak patrzę z nadzieją
bo w tym trudzie nie widzę przegranej
że w posadach epoki się chwieją
cóż to znaczy dla strofy udanej

Bernd Kebelmann

O MOWIE DIALEKTYCZNEJ

[„Vom dialektischen Reden”]

⊗

Mówienie wymaga charakteru
język wodzi i uwodzi
ale my nie znosimy nieporozumień
kończą się katastrofą
czasem „kogoś zrozumieć” oznacza
„milczeć razem z nim”

⊗ © przekład: Małgorzata Płoszewska

INGO CESARO,
CZYLI NIEMIECKI HAJJIN Z RUCHOMĄ CZCIONKĄ

Zanim stałam się członkiem KOGI pisałam trójwersowe wiersze haiku dla Ingo Cesaro, wydawcy międzynarodowych antologii poetyckich z bawarskiego Kronach. Od tego czasu Ingo powierzał mi wszystkie wiersze w języku polskim do opracowania niemieckiego przekładu. Z czasem zaprosiłam grupę polskich twórców tego gatunku do udziału w jego projektach i tak w latach następnych, do roku 2012, w dwunastu bawarskich antologiach „trójwersowców”, pojawiły się wiersze Leszka Engelkinga i Zbyszka Mysłowieckiego z Warszawy oraz grupy twórców z gdańskiej Szkoły Haiku: Alicji Mojko, Doroty Pyry, Anny Smolany, Piotra Szczepańskiego, Lecha Szegłowskiego, Gabrieli Szubstarskiej i Anny Świtalskiej-Jopek.

Haiku jest czystą poezją, wręcz jej „koncentratem”. Forma ta uczy bolesnej dyscypliny słowa. Bolesnej, ponieważ sformułowanie i zapisanie wypowiedzi poetyckiej w trzech wersach liczących zaledwie 17 sylab (5+7+5) nie jest takie proste, jakby się wydawało. Ten najkrótszy wiersz świata, obwarowany setkami (!) reguł przez japońskich poetów haiku (hajjinów), stał się w ostatnich latach najbardziej popularną formą liryczną na całym świecie. Wydaje mi się, że najbardziej frapująca jest jego zwięzłość. Trzeba niemalże matematycznej dokładności, by dwa obrazy i konstelację emocjonalną między nimi umieścić w tak niewielkiej ilości sylab. Dobrze jest, kiedy w wierszu umieścimy „kigo” – słowo, które sugeruje porę roku, a które może spełniać rolę tytułu wiersza. Poetyckie „ja” nie powinno się pokazywać na pierwszym planie, ponieważ głównym bohaterem staje się „olśnienie chwilą”.

Międzynarodowa antologia haiku pt. „Krajobrazy poetów”, 2011;
Druk na prasie ręcznej, wiązanie w stylu japońskim.

najgłębsza cisza
napływa do ogrodu
marzeń dzieciennych

– Piotr Szczepański

2002, antologia „EIN KOFFER VOLLER TRÄUME“ („Kufier pełen marzeń“)

rozstajne drogi
tą drogą jechać tamtą
czy drogą mleczną

– Leszek Engelking

jakby przycichły
odgłosy zimnej nocy
rosa na róży

– Zbyszek Mysłowiecki

Kamienie stare
szacownych domów okna
– patrzą uważnie.

– Anna Smolana

2003, antologia „Ich träume deinen Rhythmus“ („Śnię twój rytm“)

nieśmiała zielen
troskliwe kołysanie
wiatru w gałęziach

– Agnieszka Błonkiewicz

fala podbiega
ślady stóp w głąb porywa
muszle wypluwa

– Alicja Mojko

list jeszcze jeden
między bajki włożony
zasuszony czas

– Dorota Pyra

2007, antologia „...vergeht im Fluge“ („...przemija w locie“)

na gałąź opadł
tańczący skrawek nieba
błękitna ważka

– Anna Świtalska Jopek

2008, antologia „...auch ohne Flügel“ („...również bez skrzydeł”)

żadnego wiatru
każda kropla powraca
na własną chmurę

– Lech Szegłowski

– różowy obłok
zaczepiona o gałąź
cukrowa wata

– Gabriela Szubstarska

2009, antologia „Himmel wolkenlos” („Bezchmurne niebo”)

listopad we mgle –
oddech wisi w powietrzu
kapie na usta

– Małgorzata Płoszewska

2008, antologia „Sichtbarer Atem” („Widzialny oddech”)

Każdy twórca powinien sam dla siebie odkryć ten gatunek wiersza, który nauczy go stosowania tylko tych „koniecznych” słów, a temu z naprzeciwnika, czytelnikowi, stworzy możliwość „czytania między wierszami”, konfrontacji jego treści z własnymi doświadczeniami.

Od ponad 40 lat Ingo Cesaro zajmuje się wierszem haiku (jego pierwsze publikacje ukazały się najpierw w Japonii), mimo że nazywa go „trójwiersowcem” zbliżonym w formie do tradycyjnego wiersza haiku, czy senryū (ten o treści bardziej osobistej i emocjonalnej). Uważa, że przywilej używania tej nazwy przysługuje tylko Japończykom i tylko oni, osadzeni w swojej kulturze, są w stanie pojąć głębię i reguły uprawiania tego gatunku literackiego. My natomiast, cała reszta świata, poprzez intensywne studiowanie tego tematu, możemy je-

dynie powierzchownie zgłębić jego tajniki. No, cóż, poezja jest sztuką, a sztuka – kwestią gustu i znajomości tematu. Dobrze jest mieć zasady, ale nie jest błędem dążenie do ideału, nawet jeśli jest tak bardzo odległy jak kultura Japonii.

Ingo Cesaro przy prasie drukarskiej. Foto: mp

Ingo jest nie tylko wydawcą ponad 400 antologii, bardzo płodnym poetą, organizatorem warsztatów literackich z młodzieżą i dorosłymi, inicjatorem wielu artystycznych projektów, ale także propaguje praktyczną wiedzę o pracy przy ręcznej prasie drukarskiej, poprzedzonej składaniem wierszy z ruchomych czcionek

do drukowanych książek, jak za czasów Gutenberga. Zaprasza do projektów nie tylko drukarzy, ale także zecerów – uczniów „czarnej sztuki”, ludzi zawodów dawno już zapomnianych. Często łączy obie pasje – literaturę z drukarstwem i w rezultacie powstają wspaniałe bibliofilskie wydania.

„To jeden z niewielu kreatywnych wariatów, na których jesteśmy zdani my, normalni obywatele.” („Frankenpost“, 12.02.2004) – powiedział Günter Grass, nazywając Ingo Cesaro „bratnią duszą”.

Przed kilkoma dniami (luty 2012) Ingo przysłał mi recenzję ostatniej antologii haiku pt. „Dichters Landschaften” („Krajobrazy poetów”, 2011) pióra Rüdiger’a Junga. Ucieszyło mnie, że wiersze z Polski zostały w niej zauważone:

[...] *Dwa wiersze z Gdańska, których przekładu dokonała Małgorzata Płoszewska, pozyskały mnie sobie w sposób szczególny, bo ich koncentracja i poetycka precyzja przypominają mi „Bukowe Elegie” późnego Brechta:*

*klucz dzikich gęsi
mężczyzna otwiera drzwi
pustego domu*

(Gabriela Szubstarska)

*mój dom rodzinny –
pośród nagich gałęzi
komin bez dymu*

(Dorota Pyra)

*Autorka przekładu (z Reutlingen) napisała w swoim wierszu, który wzrusza
wzniosłością, przeciwstawia znikomość nieskończoności:*

*na polu cisza
mysz przemyka przez rżysko
pusty horyzont*

(Małgorzata Płoszewska)

[...]

MISJA POETYCKA, CZYLI AUTORZY KOGI W POLSCE

2008, Minden,

Piotr Szczepański (Gdańsk), Bernd Kebelmann (Berlin), Małgorzata Płoszewska
(Reutlingen), Ingo Cesaro (Kronach).

Foto: Myron Wojtowytsch.

„Szalonych” postaci w kulturze, obojętnie w jakim kraju, nie brakuje, choć nie jest to zjawisko powszechne. Współpraca z Piotrem Szczepańskim z Gdańska, członkiem KOGI, nad „Lirycznymi mostami” i „Poszukiwaniem słów” zaowocowała zaproszeniem poetów z Niemiec do Trójmiasta. Po jesiennej sesji lekcji literackich w Minden, przy okazji corocznego Zjazdu Międzynarodowego Zrzeszenia Autorów „KOGA”, udaliśmy się z Ingo Cesaro i Berndem Kebelmannem nad polskie morze. Naszym celem były prezentacje programów poetyckich oraz promocje trzech dwujęzycznych książek, które ukazały się, jako wydanie specjalne, w wydawnictwie Neue Cranach Presse

w Kronach. W programie, z polskim tłumaczeniem symultanicznym, prezentowany był również referat Ingo Cesaro o klasycznej liryce japońskiej i zwyczajach „haijinów” (poetów uprawiających formę wiersza haiku), a także pokaz składu i druku wierszy haiku na prasie ręcznej, w którym to publiczność brała żywy udział.

„CIENIE ANIOŁÓW” wiersze Ingo Cesaro, którym to cyklem poeta zajmuje się już od ponad 20 lat,
 „TRÓJWERS – TRÓJGŁOS” wiersze haiku Ingo Cesaro, Piotra Szczepańskiego i Małgorzaty
 Płoszewskiej, „DOTYK” zbiór wierszy niewidomego poety Bernda Kebelmanna.

Gościliśmy w Dworku Sierakowskich w Sopocie, w Centrum Kultury i Sztuki w Tczewie, wzięliśmy udział w sześciogodzinnym maratonie poetyckim w gdańskim Klubie „Bolek i Lolek”, którym kieruje Piotr Szczepański, spotkaliśmy się ze studentami germanistyki na Uniwersytecie Gdańskim. Kolejne spotkanie odbyło się w Kawiarni Artystycznej „Czarny Kot” w Płocku, dzięki gościnności Krzysztofa i Kuby Świeradów.

żdźbła traw na wietrze
 zginają się w pokłonie
 unoszą czoło

– Ingo Cesaro
 [„Grashalme im Wind”]®

zdziwiona traszka
 wychodzi wolno z wody
 słoneczna plama

– Piotr Szczepański

mlecz rozczochrany
 w wąsatej trawie tonie
 świeże westchnienie

– Małgorzata Płoszewska

(z tomu „Trójwers – Trójgłos”)

® © przekład: Małgorzata Płoszewska

Ingo Cesaro

GŁOSY

[„Stimmen”]

⊗

przez ciasne zaułki
miast
i wsi
anioly dźwigają głosy
nieznanych zmarłych
z gorącą nadzieją
że ich krewni
wyrwani z niespokojnego snu
przypomną sobie
ten głos
z rozmachem otworzą okna
i rozpaczliwie wykrzyczą
ich imiona
w ciasne zaułki

głosy nieznanych zmarłych
anioly dźwigają latami
przez ciasne zaułki
miast
i wsi
i nie ustają
w gorącej nadziei

(z tomu „Cienie aniołów”)

2008, Płock, Kawiarnia Artystyczna „Czarny Kot”, Piotr Szczepański (Gdańsk), Ingo Cesaro (Kronach), Bernd Kebelmann (Berlin), Małgorzata Płoszewska (Reutlingen); Foto: UTM

⊗ © przekład: Małgorzata Płoszewska

Bernd Kebelmann

KOLAŻ DLA MOJEJ ROZDWOJONEJ JAŹNI

[„Collage für ein gespaltenes Ich“]

⊗

1.

Marzycielowi czas umyka
jak oddech ptaków

Dla tonącego woda jest
jedynym żywiołem

Zaginiony szuka swego domu
w nieskończoności ojczyzny

Wypędzony ze swego ciała
a dźwigający jego powłokę
podąża śladem ślimaka

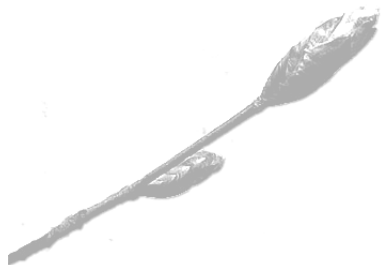
2.

Jestem drzewem
które wyrывa się z gruntu
i mknie w przestworza
ale żaden ptak go nie rozpoznaje

Jestem sztormem
w duszy sztormów
przepędzam z siebie
efemeryczność

I uciekam przed sobą
uwięziony
w niekończącej się przestrzeni
między dwoma pustymi lustrami

(z tomu „Dotyk”)

⊗

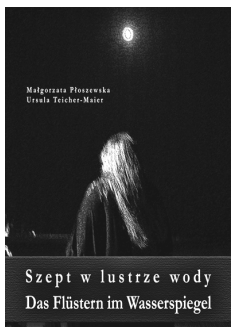
© przekład: Małgorzata Płoszewska

**OD SZEPTU W LUSTRZE WODY
DO MIĘDZYNARODOWEJ GRUPY QUADART,
CZYLI POETYCKIE WĘDRÓWKI**

Po spotkaniu w „Czarnym Kocie” Ingo opuścił jesienny Płock i udał się do Frankfurtu nad Menem, gdzie wzywały go projekty wydawnicze na Targach Książki, a do naszej trójki dołączyła wkrótce recytatorka o ujmującym, głębokim głosie – Anna Rejmann-Szulc z Torunia, laureatka nagród Spotkań Zamkowych w Olsztynie i ogólnopolskich konkursów recytatorskich, wieloletni członek grupy muzycznej MONASTYR z Ciechanowa, która pod kierownictwem Waldemara Koperkiewicza uczestniczyła w festiwalach piosenki w Zielonej Górze, Toruniu, Opolu i Olsztynie.

Kiedy do Płocka dotarły dwie pozostałe osoby z Darmstadt, MIĘDZYNARODOWA GRUPA QUADART była w komplecie, ale o tym za chwilę...

Człowiek jest istotą skomplikowaną, nie zawsze mierzy siły na zamiary, a szalone pomysły dochodzą do skutku tylko i wyłącznie dzięki pomocy przyjaciół, dzięki organizacyjnej wyobraźni ludzi, których wiąże wspólna pasja.

Ursula Teicher-Maier (poetka) i Gunilda Wörner (wolonczelistka) przyjechały do Płocka, by wraz ze mną zaprezentować płockiej publiczności program poetycki pt. „Szept w lustrze wody”. Był to kolejny program przedstawiony w ramach wymiany literackiej między dwoma miastami partnerskimi Płockiem i Darmstadt, którą nazwałam „Post scriptum do Mostu Poezji”.

Był to wieczór wyjątkowy. Nie tylko dlatego, że improwizacja muzyczna Gunildy stanowiła tym razem integralną część programu i towarzyszyła poetkom jako trzeci głos. Na spotkanie do Domu Darmstadt zaprosiłam również członków Polskiego Związku Głuchych w Płocku, przyjaciół moich, nieżyjących już, głuchoniemych rodziców, a także moją siostrę Pole, która po mistrzowsku tłumaczyła słowo mówione i charakter towarzyszącej mu muzyki.

2008, Dom Darmstadt; Gunilda Wörner, Ursula Teicher-Maier, Małgorzata Płoszewska,
Piotr Szczepański (gość programu),
Pola Bobińska (tłumacz języka migowego). Foto: AR

Małgorzata Płoszewska

PISAĆ – BY NIE ZAPOMNIEĆ

kształtu liter
by rzeźbić znaczenia w słowach
które ponownie umierają śmiercią
chleba naszego powszedniego
milczeć – by nie nadużywać słów
ofiarowanych nam wraz z blaskiem
wschodzącego dnia
szepc – tylko o zmierzchu
tak jakby był moją prawdą
ostatnią

Ursula Teicher-Maier

JAK ONDYNA STOPNIOWO ZAPOMINA MÓWIENIA

[„Wie Undine allmählich das Sprechen verlernt“]

⊗

Kobieta przeznaczą krótki
Okres czasu w swoim życiu
Na to by poznać morze

Sprawia sobie nawet rybi ogon
I potajemnie nocą obłamuje
Mężczyznom harpuny

W każdą niedzielę śpiewa *La Mer*
I czuje się przy tym spokrewniona
Z deszczem i z kamieniami

Które skrywają swoje wilgotne miejsca
Naturalnie wie już od dawna jak sól znalazła się w morzu
I pozbawione powiek spojrzenie ryb

Jest jej dobrze znane jak własny śpiew
Który każdego dnia staje się coraz cichszy
By w końcu stać się słyszalnym tylko

Przez noc o wielkich uszach i przez umarłego poetę
Który jak ona rozpoznał narodziny słów
W lustrze wody

Następnego dnia, na corocznej Nocy Poetów w płockim Domu Technika organizowanej przez płocki Oddział ZLP, zaprezentowaliśmy – już jako **Mędzynarodowa Grupa QuadArt** – polsko-niemiecki program poetycki pt. „JEŚLI NIE TO JEST TYM, CO ZACHWYCA, TO CZYM JEST TO, CO TRACIMY” złożony z wierszy **Bernda Kebelmanna** (Berlin), **Małgorzaty Płoszewskiej** (Reutlingen), **Piotra Szczepańskiego** (Gdańsk), **Ursuli Teicher-Maier** (Darmstadt) uświetniony recytacją **Anny Rejman-Szulc** (Toruń) i improwizacją na wiolonczelę w wykonaniu **Gunil-**

⊗ © przekład: Małgorzata Płoszewska

dy Wörner (Darmstadt). Z programem tym zostaliśmy następnie zaproszeni do Gminnego Centrum Kultury i Sportu, filii w Chotomowie, gdzie wystąpiliśmy w Poetyckiej Piwnicy na Piętrze, w Sali im. Piotra Skrzyneckiego. Dyrektorem tego ośrodka był wtedy Piotr Nowotny, znany w Polsce animator kultury, aktor i dziennikarz, należący, tak jak my, do grupy „szaleńców” poszukujących „prawdy artystycznej”.

Piotr Szczepański

OSTATNIĄ NOCĄ PRZECHODZIŁEM

między wieloma ciemnościami
w zlepku nasyceń niedorzecznych
mogłem nie widzieć że się różnią
kolorem strachu niepewnością
i czasem trwania traumatyki
gdy dziś przechodzić będę za dnia
nie zauważę przypuszczalnie
tego że strach się czai w mroku
tego że droga dużo krótsza
i bardzo różnią się ciemności
ta w zwykłej nocy bez latarni
od tej co chowa nam się w głowie

Małgorzata Płoszewska

PUSTE POCZEKALNIE

to bramy do nikąd
jak duże miasta nocą
wyzute z odgłosów śmiechu

to czyściec podróży
czekanie na jutro
pięć minut przed północą

są bezpieczne jak sen
bez marzeń

Ursula Teicher-Maier

[„Heute habe ich gelesen dass ich eigentlich ein Wirbel bin”]

⊗

DZIŚ PRZECZYTAŁAM ŻE WŁAŚCIWIE JESTEM JAK WIR

Usiadłam więc przed lustrem i stałam się krągłością
I spytałam siebie samą jaki język może do mnie pasować
Nie mogłam nic wymyślić ale że czasem jestem spado
Chronem to jedwab mam we krwi a przepaście
Pokonuję z rozpostartymi ramionami. Ogarnęło mnie
Zmęczenie. Sny przeszły cichaczem przez dom
Zaczęłam liczyć i zasnęłam ale było jeszcze jasno i wieczór
Wydawał się być tak jak ja gościem który bardzo wcześniej przychodzi
A później zajmuje kwaterę w ciemnym oknie

2008, QuadArt, Dom Technika w Płocku, Noc Poetów;
Foto: Pola Bobińska

Bernd Kebelmann

EGZORCYZMY

[„Exorzitien”]

Po lewej, gdzie moje serce, moje oko otwarto
i ponownie zamknięto
za pomocą dwudziestu i jednej nici,
po lewej stronie panuje teraz półmrok

Twój uśmiech już do mnie nie dociera,
jasne staje się szarym
ciemność tonie
w próżnej otchłani mroku

Moja urzęsiona kula
targuje się o mglistą przyszłość,
krwawe wskazówki poruszają się
jak trawa morska, raz w górę, raz w dół

Czarny bukiet pierzastych goździków
rozrasta się pod moim wzrokiem,
przez szkło zegara
przenika posępny czas

Nie wierz mi,
zaprzecz.
Nie śmieję się w słońce jak wariatka.
Nie wyrzucaj luster, czarownico

Chwyć mnie, spal
swoją gorącą skórą
nie pozwól,
bym pojmował na próżno

2008, QuadArt, Chotomów;
Foto: Piotr Nowotny

Potrzeba porozumienia i wspólnej wypowiedzi tworzącej artystyczne oblicze w przestrzeni poetyckiej między Polską a Niemcami stała się załącznikiem do powstania Grupy w 2008 r.

QuadArt tworzą zaprzyjaźnieni ze sobą artyści, którzy w dialogu poetyckim, w dwóch językach wzbogaconych muzyką, przełamują stereotypy myślowe i budują mosty między kulturami.

Międzynarodowa Grupa QuadArt ma otwartą formułę terytorialności i członkostwa, a podstawowym kryterium współpracy jest wartość poezji.

W 2011 r. Grupa ta, w trochę zmienionym składzie (tym razem zamiast Ursuli wystąpiła z nami Barbara Zeizinger z Darmstadt) odbyła tournée poetyckie między Gdańskiem a Płockiem z programem „Ludzkie krajobrazy”, o czym pisaliśmy w poprzednim numerze (patrz: Barbara Zeizinger, *Listopadowe tournée z poezją*, ApM, 2/2012).

W przygotowaniu na rok 2012 znajduje się następny program poetycki z udziałem Gabrieli Szubstarskiej z Gdańska.

Przewidziane jest, jak dotychczas, wydanie następnej książki z dwujęzycznym zapisem tego nowego programu.

ROMAN ULFIK, CZYLI ZARYS

Miasto Darmstadt przyciągało mnie magicznie przez pierwsze lata pobytu w Niemczech, ponieważ tam jest siedziba Deutsches Polen Institut, którego założycielem był Karl Dedecius. Do płowy lat 80 nic o nim nie wiedziałam. Wtedy nawet nie podejrzewałam, że znajduję się kiedyś w obszarze niemieckojęzycznym. Będąc natomiast po drugiej stronie muru, nie sposób było nie wiedzieć, kim jest ten wielki tłumacz literatury polskiej w Niemczech. Po raz pierwszy pojechałam do Darmstadt na jego zaproszenie, ale by zadośćuczynić prawdzie: wprosiłam się do niego na kawę. Udzielił mi wtedy wiele cennych rad dotyczących pracy nad przekładami literackimi. Miesiąc później odszedł w stan spoczynku, ustępując miejsca dr Dieterowi Bingenowi, z którym przeprowadziłam pierwszą rozmowę dla polskiej prasy, dla Tygodnika Płockiego („Partnerstwo bez barier”; patrz: www.ploszewska.de; Dla rodzimej prasy). Później byłam już częstym gościem w tym mieście i zasilalam Tygodnik Płocki reportażami m.in. o wydarzeniach w Instytucie. Wtedy też poznałam Fritza Depperta i zaczęła się moja praca nad antologią „Most poezji”.

Przypadek sprawił, że Beata, którą poznałam w Reutlingen, wyprowadziła się właśnie do Darmstadt, a ponieważ byłyśmy w stałym kontakcie, poznawałam coraz to ciekawszych ludzi z kręgów niemieckiej polonii. Niektórzy z nich bywali już na spotkaniach z płocką poezją w Domu Literatury. Tam właśnie poznałam Romana Ulfika, redaktora naczelnego Magazynu Kulturalnego **zarys**; jedyne pisma kulturalno-literackiego w Niemczech ukazującego się (wtedy) w języku polskim. Na pikniku zorganizowanym przez polsko-niemiecki SALONiK Kulturalny w Darmstadt zobaczyłam po raz pierwszy trzecie wydanie **zarysu**. Natychmiast posypały się pytania: skąd, jak, od kiedy i dlaczego?

Roman Ulfik, rodem z Katowic, odparł krótko, że zawsze marzył o tym, by wydawać takie pismo.

W 4 numerze **zarysu** ukazały się po raz pierwszy moje przekłady opowiadań Fritza Depperta i Bernda Kebelmanna oraz wierszy Renate Axt i Barbary Zeizinger. W późniejszych numerach opublikowałam własną prozę poetycką, niemieckie przekłady poezji i prozy Mariusza Soleckiego, ks. Jerzego Szymika, Jacka Durskiego i Piotra Piaszczyńskiego. Od 6 numeru pismo zaczęło ukazywać się w

obydwu językach z powodu niezwyklej potrzeby chwili – wzbudziło bowiem zainteresowanie niemieckich czytelników. Wyrazem tego było m.in. zaproszenie do prezentacji Magazynu Kulturalnego **zarys** w Instytucie Polskim w Lipsku.

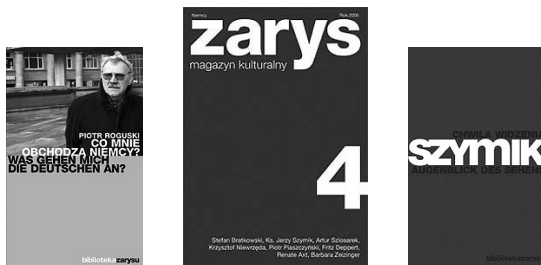
Drugim filarem, który nie jest bez znaczenia, jest Biblioteka **zarysu**, w której prezentowani są autorzy związani z piśmem. W 2007 r. przy moim udziale, jako współautorki przekładów wraz z Peterem Piotrem Lachmannem i Erhardem Brödnerem, powstała dwujęzyczna publikacja zbioru wierszy dających chwile pełne zadumy, pt. „Co mnie obchodzą Niemcy? / Was gehen mich die Deutschen an?” autorstwa Piotra Roguskiego, „wędrowca” między Warszawą a Kolonią, profesora w Instytucie Sławistyki Uniwersytetu w Kolonii, a także autora licznych prac historyczno-literackich na temat polsko-niemieckich związków literackich. W 2008 r. ukazał się pełen ciepłych obrazów ludzkich polsko-niemiecki zbiór wierszy „Chwila widzenia / Augenblick des Sehens” ks. Jerzego Szymika, dr hab. Teologii dogmatycznej i profesora Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, duszpasterza, a także członka watykańskiej Międzynarodowej Komisji Teologicznej. [przekład wierszy na język niemiecki: Erhard Brödner, Peter Oliver Loew, Małgorzata Płoszewska]

2008, Messel, Premiera książki ks. Jerzego Szymika; (o.l.) Małgorzata Płoszewska (Reutlingen), ks. Jerzy Szymik (Katowice), prowadząca spotkanie Barbara Zeisinger (Darmstadt).

Foto: Roman Ulfik

Periodyk Romana Ulfika boryka się z trudnościami finansowymi, tak jak wiele inicjatyw kulturalnych, zarówno po jednej, jak i po drugiej stronie Odry i Nysy. Dzięki sponsorom i fundacjom udaje mu się raz w roku zdobyć niezbędne środki na realizację swojego marzenia, które i tam, i tu zyskuje coraz większe uznanie.

Małgorzata Płoszewska

(c.d. w następnym numerze)

(częściowy przedruk z Magazynu Artystyczno-Literackiego „Gościniec Sztuki”, Płock 2009; uzupełnienie 2012)

